DIVERISTY PRO LGBTI+ BUSINESS FORUM 2026

Bratislava, 30. septembra 2026

Čo nám vzťah k LGBTI+ ľuďom hovorí o stave spoločnosti

Doc. PhDr. Michal Vašečka, PhD.
https://orcid.org/0000-0002-0695-5671

Štruktúra prezentácie

Prezentácia **analyzuje úroveň inkluzívnosti** voči inakosti v súčasnom slovenskom prostredí a **porovnáva mieru citlivosti** na potreby a možnú diskrimináciu jednotlivých skupín ľudí v spoločnosti.

Prezentácia poukazuje na to, prečo je prijatie a **kultúra inkluzívnosti** kľúčom ku súdržnosti:

Prezentácia poukazuje na **štrukturálne príčiny odmietania** LGBTI+ ľudí v slovenskej spoločnosti.

Prezentácia analyzuje **faktory**, ktoré **ovplyvňujú zvýšenú homofóbiu a transfóbiu** v rôznych skupinách obyvateľstva, a analyzuje sociálno-psychologické príčiny odmietania LGBTI+ ľudí v slovenskej spoločnosti.

Zníženie napätia a vplyv na sociálnu súdržnosť

Zníženie napätia posilňuje spoločenskú súdržnosť tým, že zlepšuje vzťahy medzi jednotlivcami a skupinami v spoločnosti.

Dôvera: Keď sa ľudia necítia ohrození alebo vylúčení, rastie vzájomná dôvera medzi rôznymi skupinami obyvateľstva.

Konflikty: Nižšia miera predsudkov a nepriateľstva znižuje pravdepodobnosť spoločenských sporov, nenávistných prejavov či násilných konfliktov.

Spolupatričnosť: Ľudia sa ľahšie identifikujú so spoločnosťou, v ktorej sa cítia rešpektovaní a akceptovaní bez ohľadu na svoju identitu.

Občianska angažovanosť: V prostredí s menším napätím sú ľudia ochotnejší spolupracovať, zapájať sa do komunitných aktivít a podieľať sa na verejnom živote.

Extrémizmus: Spoločnosti s vyššou mierou inklúzie a nižším napätím poskytujú menej priestoru pre radikálne hnutia, ktoré často využívajú strach a rozdeľovanie spoločnosti.

Vplyv diskriminácie na ekonomický rast

Rovnaké príležitosti a inklúzia umožňujú lepšie využitie ľudského kapitálu, podporujú produktivitu a inovácie, a tým prispievajú k dlhodobému hospodárskemu rastu. Naopak, diskriminácia predstavuje pre spoločnosť aj ekonomiku zbytočné náklady.

Nižšia produktivita práce: Ľudia, ktorí zažívajú diskrimináciu, často nemôžu naplno využívať svoje schopnosti a kvalifikáciu, čo znižuje ich pracovný výkon a celkovú produktivitu ekonomiky.

Vyššia nezamestnanosť a nižšia participácia na trhu práce: Diskriminácia môže viesť k problémom pri získavaní alebo udržaní zamestnania, prípadne k odchodu z trhu práce. To znamená stratu potenciálnych pracovníkov a daňových príjmov.

Nevyužitý ľudský kapitál: Ak ľudia nemajú rovnaké príležitosti na vzdelávanie a kariérny rast, investície do ich zručností sa nepretavia do ekonomického prínosu.

Náklady na zdravotnú starostlivosť: Stigmatizácia a diskriminácia sú spojené s horším fyzickým a psychickým zdravím, čo môže zvyšovať výdavky na zdravotnú starostlivosť a znižovať pracovnú výkonnosť.

Nižšie daňové príjmy a vyššie sociálne výdavky: Nižšie mzdy, vyššia nezamestnanosť a nižšia ekonomická aktivita vedú k menším príjmom verejných rozpočtov a vyšším nákladom na sociálne dávky či podporu v nezamestnanosti.

Inkluzivita a vplyv na duševné zdravie

Nízka miera akceptácie zvyšuje riziko šikany, diskriminácie a sociálnej izolácie LGBTI+ ľudí, čo negatívne ovplyvňuje ich duševné zdravie. Vyššia miera prijatia podporuje pocit bezpečia, psychickú pohodu a celkovo prispieva k súdržnejšej spoločnosti.

Zhoršenie duševného zdravia: Sociálne izolovaní ľudia častejšie zažívajú úzkosť, depresiu, nízke sebavedomie a pocit osamelosti.

Horšie fyzické zdravie: Dlhodobá izolácia je spojená so zvýšeným stresom, poruchami spánku a celkovo horším zdravotným stavom.

Oslabenie spoločenských väzieb: Izolácia znižuje dôveru medzi ľuďmi a oslabuje pocit spolupatričnosti, ktorý je základom spoločenskej súdržnosti.

Prehlbovanie nerovností: Vylúčené skupiny majú často obmedzenejší prístup k vzdelaniu, pracovným príležitostiam a sociálnej podpore.

Rodová nerovnosť vo svete

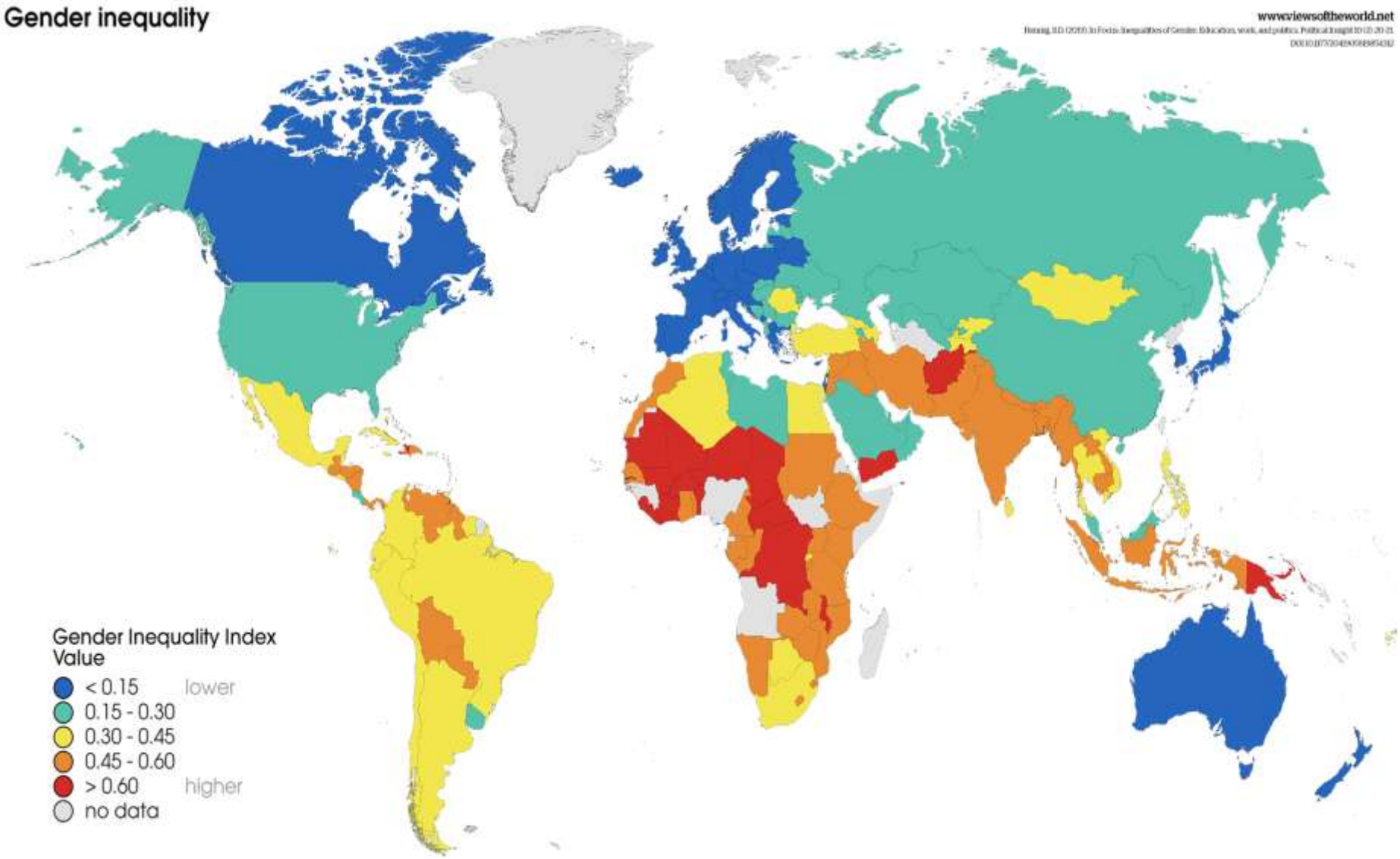

Mapa dúhy - každoročný porovnávací nástroj ILGA-Europe

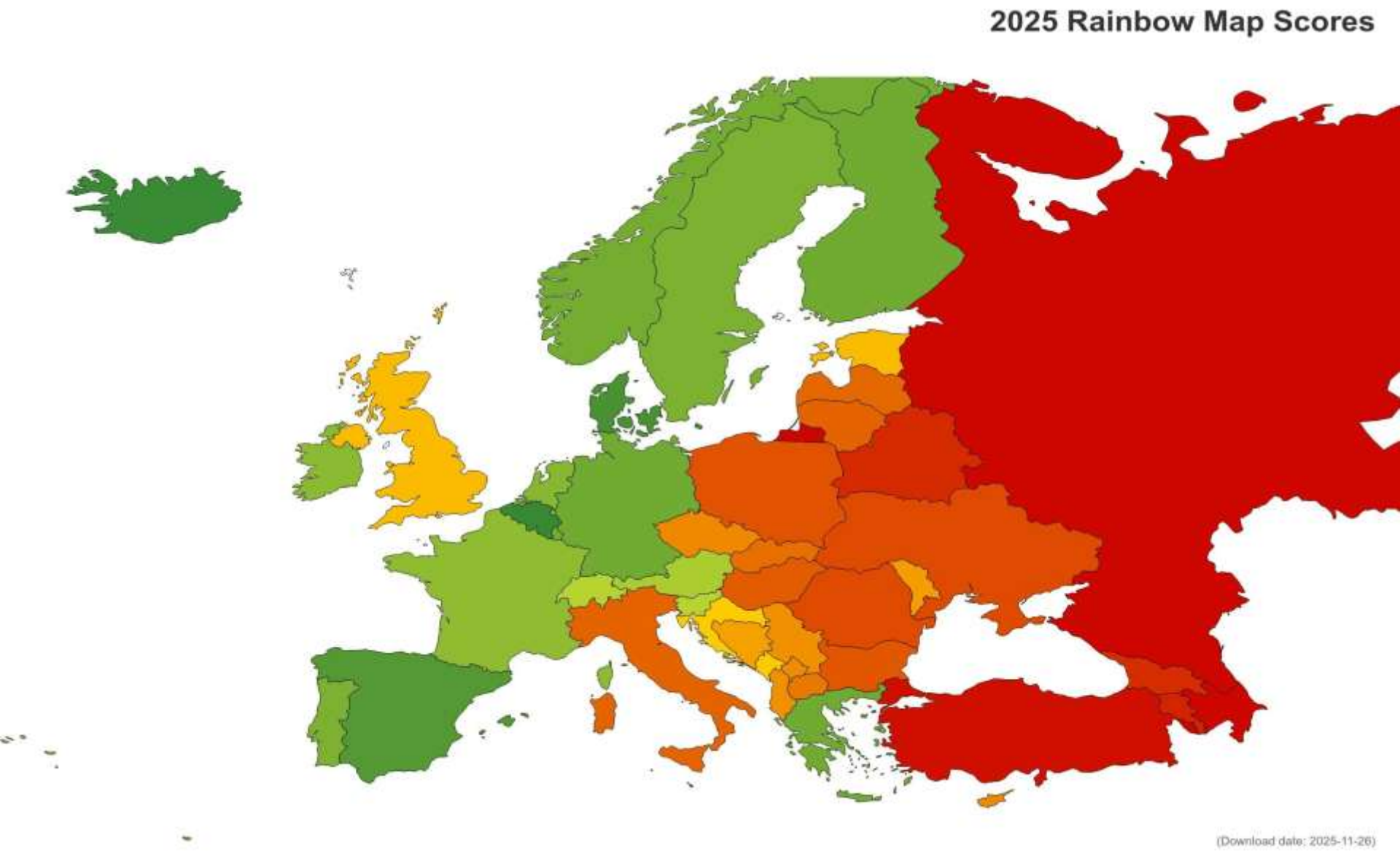

Ústavná novela z roku 2025

1. **Zakotvenie nadradenosti Ústavy Slovenskej republiky nad právom EÚ a medzinárodnými zmluvami.**
2. **Uznanie iba dvoch pohlaví – mužského a ženského – pričom zmena pohlavia je možná len za prísnych zákonných podmienok.**
3. Požiadavka, aby vzdelávanie v školách bolo v súlade s Ústavou a jej hodnotami.
4. Obmedzenie okruhu osôb oprávnených na adopciu detí, čím sa fakticky vylučujú páry rovnakého pohlavia.
5. Zakotvenie princípu rovnakej odmeny mužov a žien za rovnakú prácu.

Monitorovacia správa ECRI o Slovensku

Posledná, siedma, prijatá 17. marca 2026 a zverejnená 11. júna 2026, konštatuje, že postavenie LGBTI+ osôb na Slovensku zostáva problematické napriek existencii základnej antidiskriminačnej legislatívy. ECRI upozorňuje najmä na pretrvávajúcu spoločenskú nevraživosť, nenávistné prejavy a nedostatočnú politickú podporu opatrení na zlepšenie postavenia LGBTI+ ľudí:

Pretrvávanie nenávistných prejavov vo verejnom priestore, vrátane politického diskurzu, ktorý podľa ECRI prispieva k stigmatizácii LGBTI+ osôb.

Nedostatočný pokrok pri prijímaní strategických opatrení na podporu rovnosti LGBTI+ ľudí. ECRI už v predchádzajúcom cykle odporúčala prijať akčný plán pre LGBTI+ osoby, no konštatovala, že Slovensko v tejto oblasti dlhodobo nepostupuje dostatočne rýchlo.

Obavy z narastajúcej polarizácie a znižujúcej sa spoločenskej akceptácie LGBTI+ osôb. ECRI pripomína, že viaceré návrhy na posilnenie ochrany práv LGBTI+ osôb neuspeli pre nedostatok politickej podpory.

Potrebu účinnej ochrany pred nenávistnými trestnými činmi, nenávistnými prejavmi a diskrimináciou, ako aj zvyšovania povedomia verejnosti o životných podmienkach LGBTI+ ľudí.

Zdravotná starostlivosť o transgender ľudí na Slovensku

- 1941 - 1. operácia potvrdzujúca rod (GAS)
- 1961 - 1. zdokumentovaná operácia potvrdzujúca rod (GAS)
- 1969 - odborná literatúra opisuje využívanie hormonálnej liečby, GAS a hlasovej terapie; diskusie o právnej zmene pohlavia
- 1980 - interné pokyny Ministerstva zdravotníctva:

  Liečba je hormonálna a chirurgická (zmena tela)

  Pokyny pre matriky týkajúce sa právnej zmeny pohlavia

Dejiny sexuality v Československu

Dejiny sexuality v Československu nemožno chápať ako jednoduchý príbeh postupného oslobodzovania od represívneho komunizmu. V oblasti sexuality bolo povojnové Československo v niektorých ohľadoch prekvapivo progresívne.

1. **Sexualita bola predmetom štátnej politiky**: Komunistický štát sa neusiloval sexualitu len kontrolovať, ale aj aktívne formovať. Kľúčovú úlohu zohrávali sexuológovia, psychológovia, demografi a ďalší experti, ktorí mali pomáhať vytvárať modernú a údajne rovnostársku spoločnosť.

2. **Československo bolo po vojne v niektorých otázkach sexuálnej politiky pokrokové**: Legalizácia interrupcií či dekriminalizácia homosexuality nastali v Československu pomerne skoro. Nešlo však o výsledok emancipačných hnutí, ako na Západe, ale o rozhodnutia podložené expertíznym a štátnym riadením.

3. **Existovala socialistická verzia „sexuálnej revolúcie“**: Sexuálna revolúcia nebola výlučne západným fenoménom 60. rokov - aj v socialistickom Československu vznikol vlastný model sexuálnej modernizácie, založený na vede, zdravotníctve a sociálnom plánovaní.

4. **Normalizácia znamenala obrat ku konzervativizmu**: Po roku 1968 sa pôvodne egalitárne tendencie oslabili. Ženy boli čoraz viac definované ako matky a manželky a sexualita sa mala podriadiť stabilite heterosexuálneho manželstva a rodiny.

5. **Dedičstvo socializmu ovplyvňuje súčasnosť**: Dnešné predstavy o rodine, rodových rolách, sexualite či partnerských vzťahoch v Česku a na Slovensku sú do značnej miery výsledkom politík a expertíz vytvorených počas socialistického obdobia.

Slovensko a diverzita

Významná časť slovenskej populácie nie je pripravená prijímať ľudí s odlišnými charakteristikami a má problém akceptovať inakosť a vnímať rozmanitosť Slovenska ako to, čím je - prirodzeným javom. Sebapercepcia väčšiny tak **nevytvára veľký priestor na prijatie plurality identít**.

Postoje k druhým z hľadiska etnicity, rasy, náboženského presvedčenia alebo sexuálnej orientácie sú štrukturálne ovplyvnené homogenizáciou a etnizáciou verejného priestoru a **ochranou „jadrovej“ skupiny**. Štandardizovaná predstava o tom, kto je prirodzeným a prijateľným obyvateľom krajiny, vylučuje veľké časti populácie z jadra spoločnosti.

Postoje ľudí s homofóbnymi názormi, podobne ako iné prejavy xenofóbie, vyjadrujú **antizápadnú**, **iliberálnu a protimenšinovú orientáciu**. Ich pozadím je sociálna a politická neistota, frustrácia, kultúrna izolácia, ako aj všeobecná intolerancia voči inakosti, ktorú tieto okolnosti ešte posilňujú.

Jadro a skupiny mimo jadra - ideálny typ

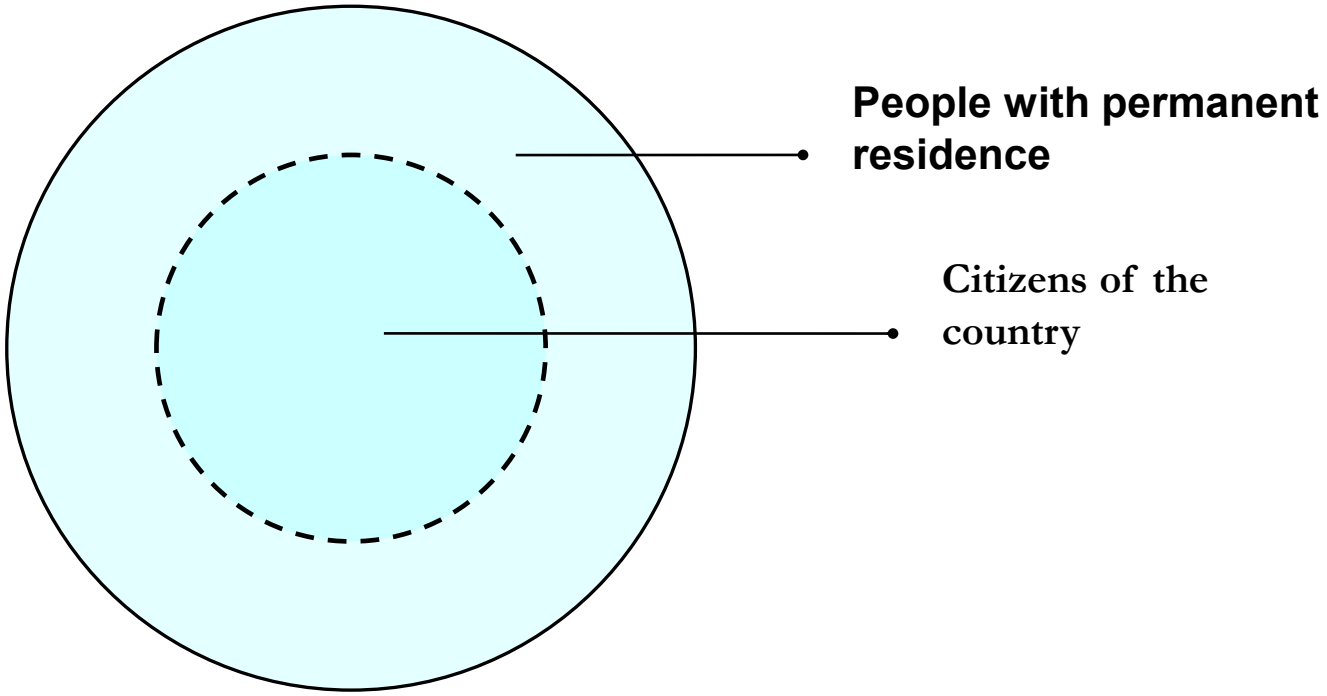

Jadro a skupiny mimo jadra na Slovensku - členenie skupiny mimo jadra

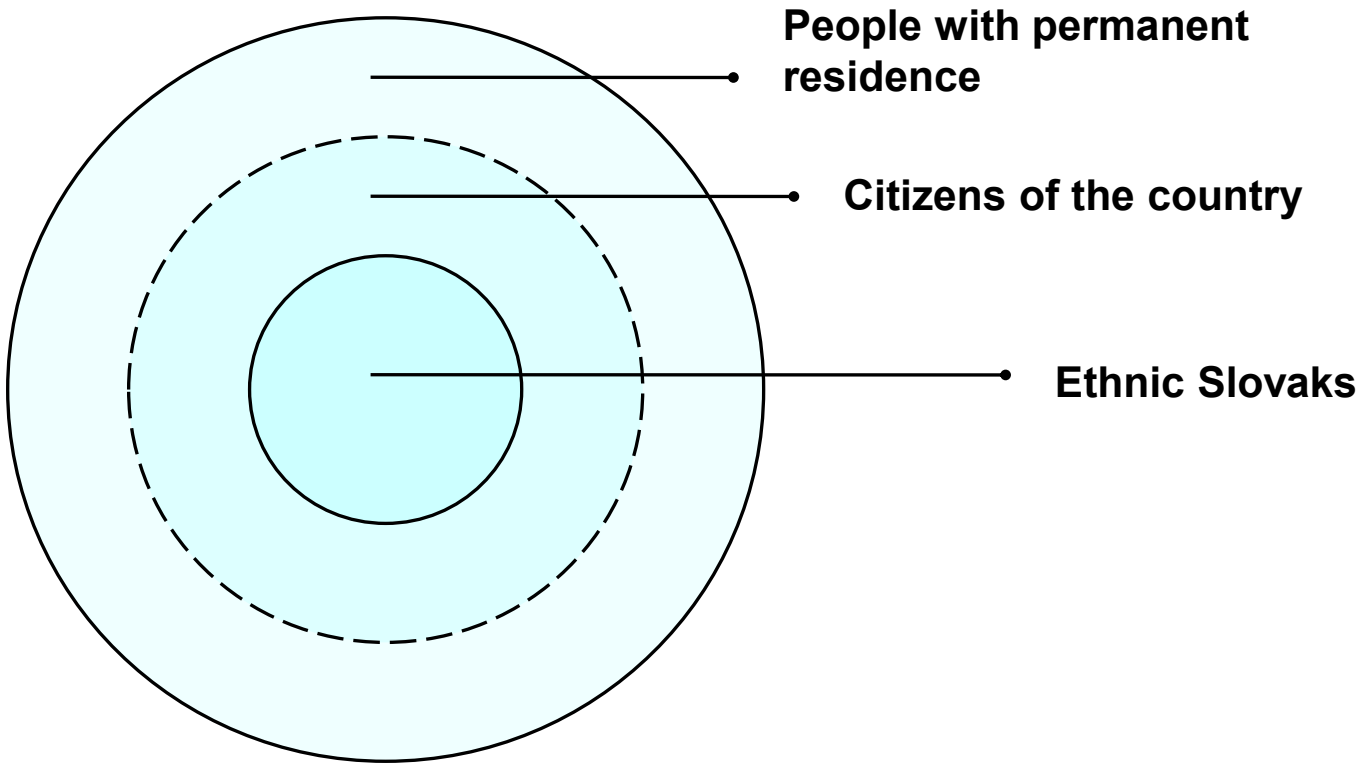

Jadro a skupiny mimo jadra na Slovensku - komplexná analýza

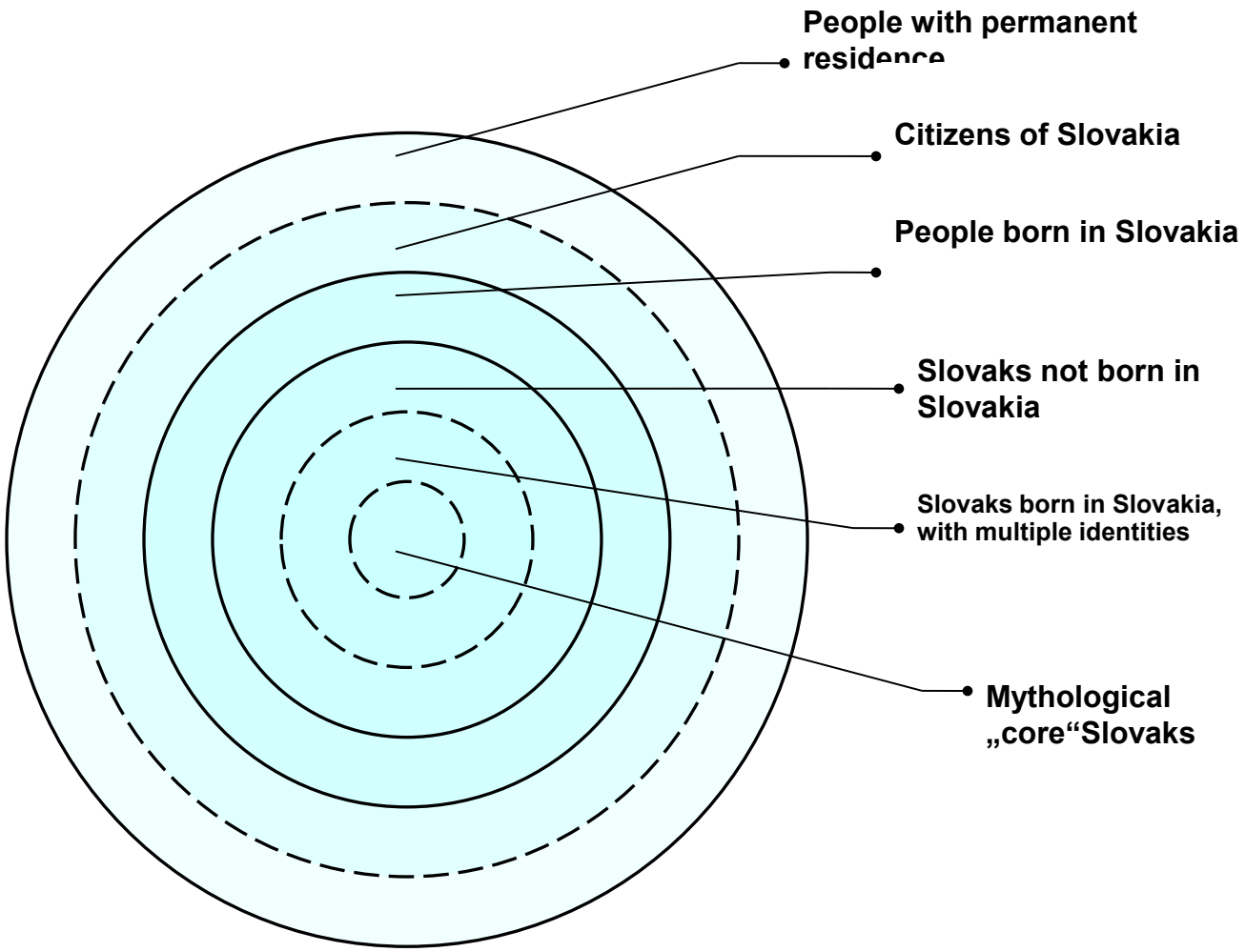

Jadro a skupiny mimo jadra na Slovensku - mediálne pokrytie a zjednodušovanie v každodennosti

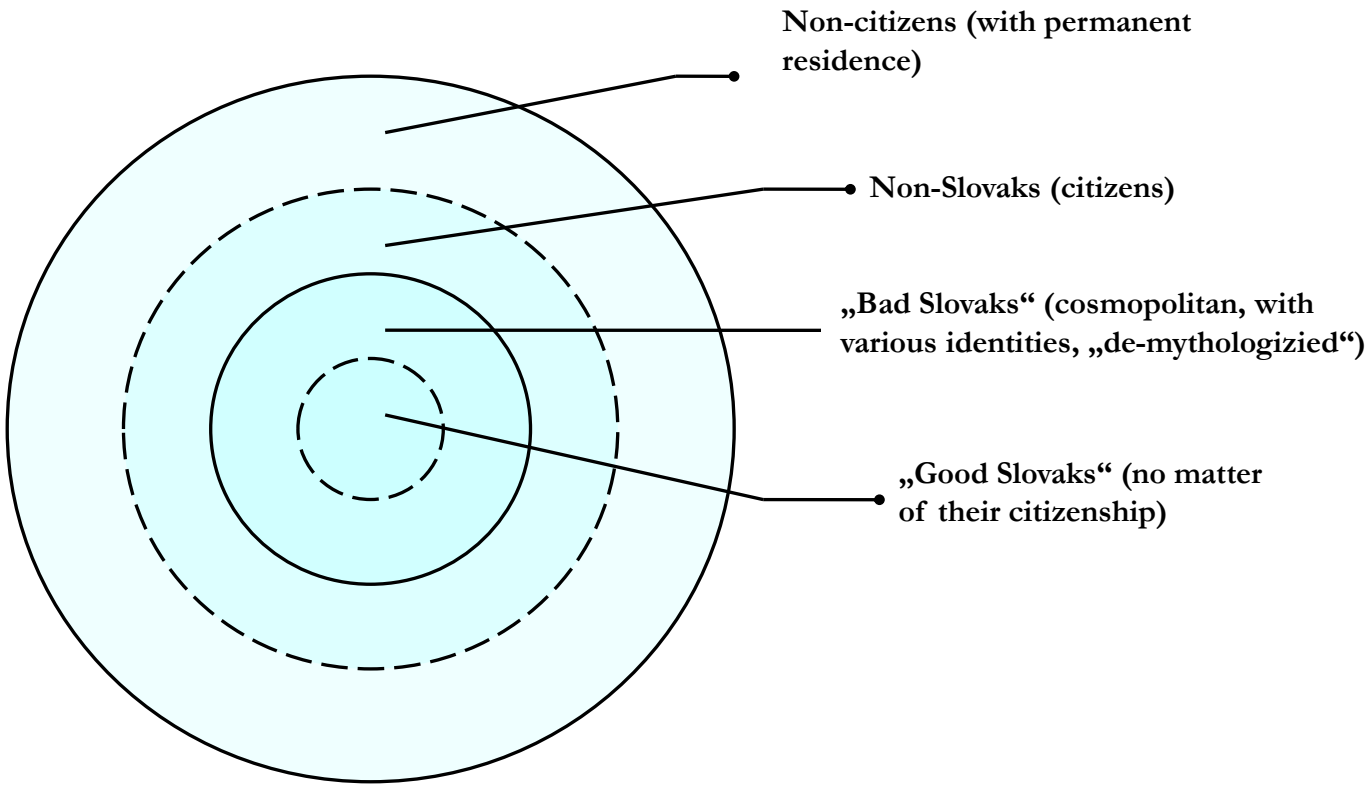

Sociálna dištancia vo vzťahu k iným

Graf 7: „Predstavte si, že by sa do Vášho susedstva nasťahovala osoba, resp. osoby patriace do nasledujúcich skupín. Aká by bola Vaša reakcia? Prekážali by vám v susedstve, alebo nie?“ (v %)

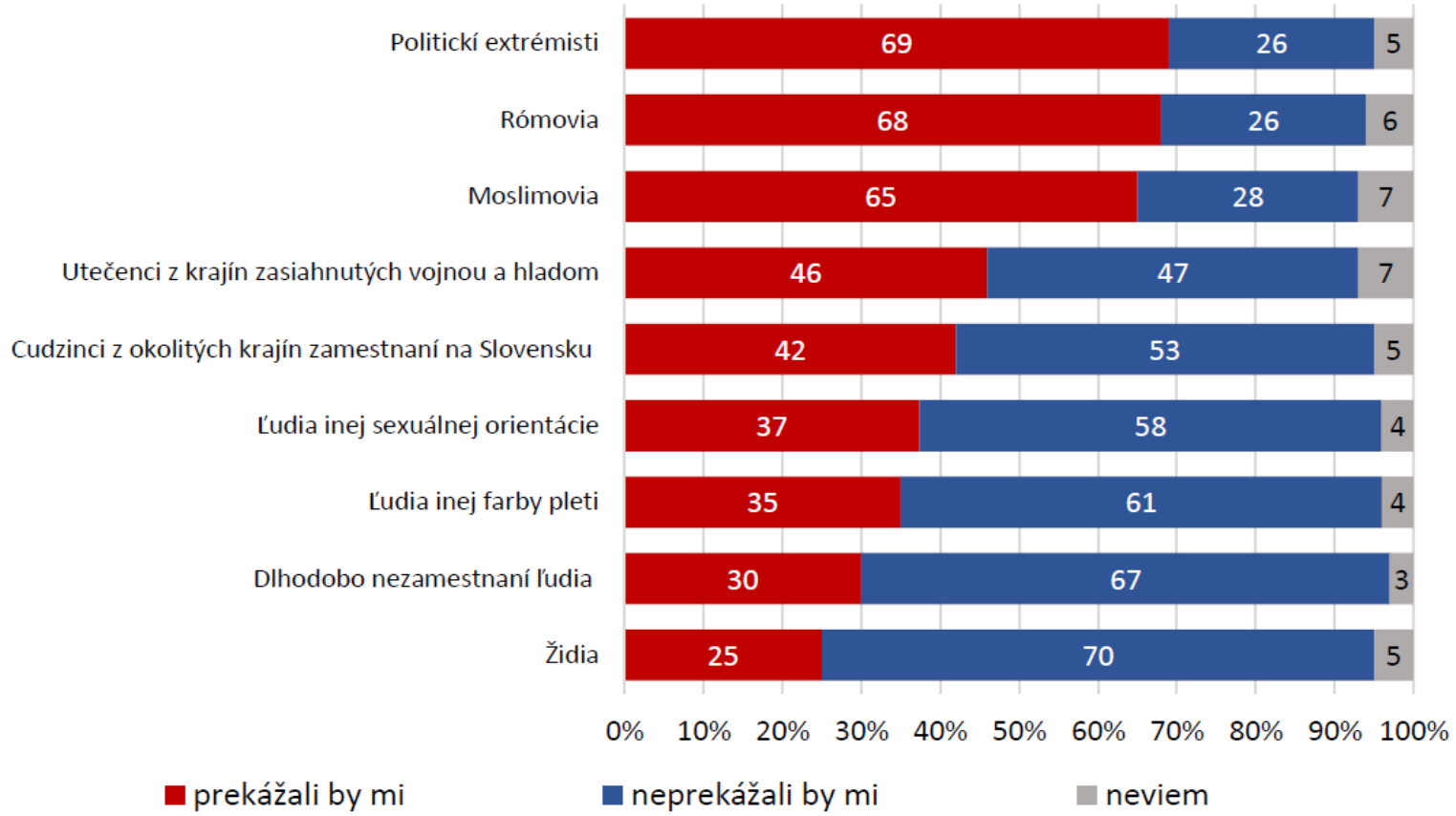

Zdroj: ÚSV ROS 2019.

Citlivosť na potreby iných a možnú diskrimináciu

- Necitlivosť voči potrebám všetkých typov menšín je vnútorne prepojená s necitlivosťou voči možnej diskriminácii rôznych typov menšín na Slovensku vo všeobecnosti.

- Slovensko sa z hľadiska citlivosti na možnú diskrimináciu druhých umiestňuje veľmi nízko.

QC1.1 For each of the following types of discrimination, could you please tell me whether, in your opinion, it is very widespread, fairly widespread, fairly rare or very rare in (OUR COUNTRY)? Discrimination on the basis of...

Ethnic origin (%)

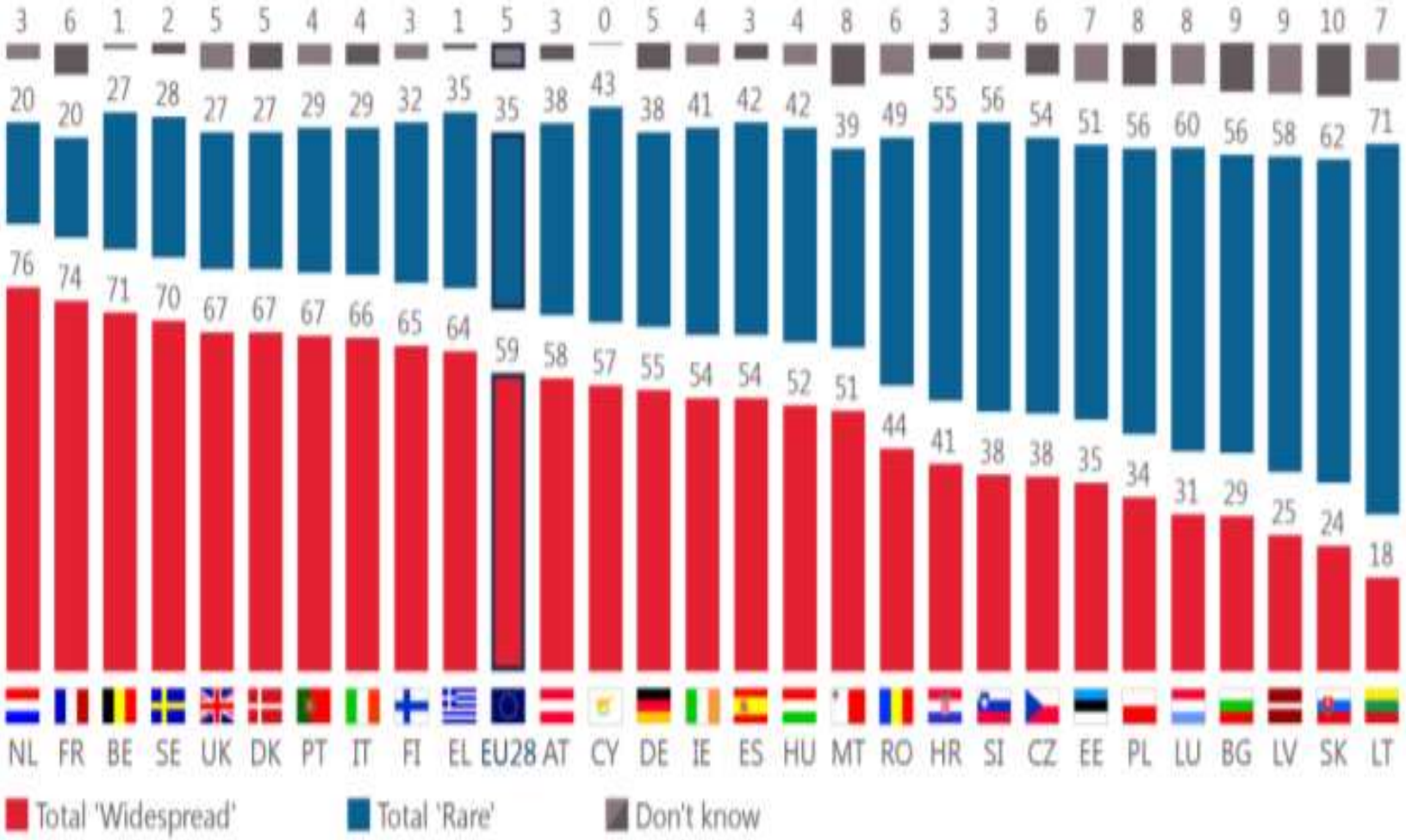

Base: all respondents (n= 27,438)

QC1.2 For each of the following types of discrimination, could you please tell me whether, in your opinion, it is very widespread, fairly widespread, fairly rare or very rare in (OUR COUNTRY)? Discrimination on the basis of...

Skin colour (%)

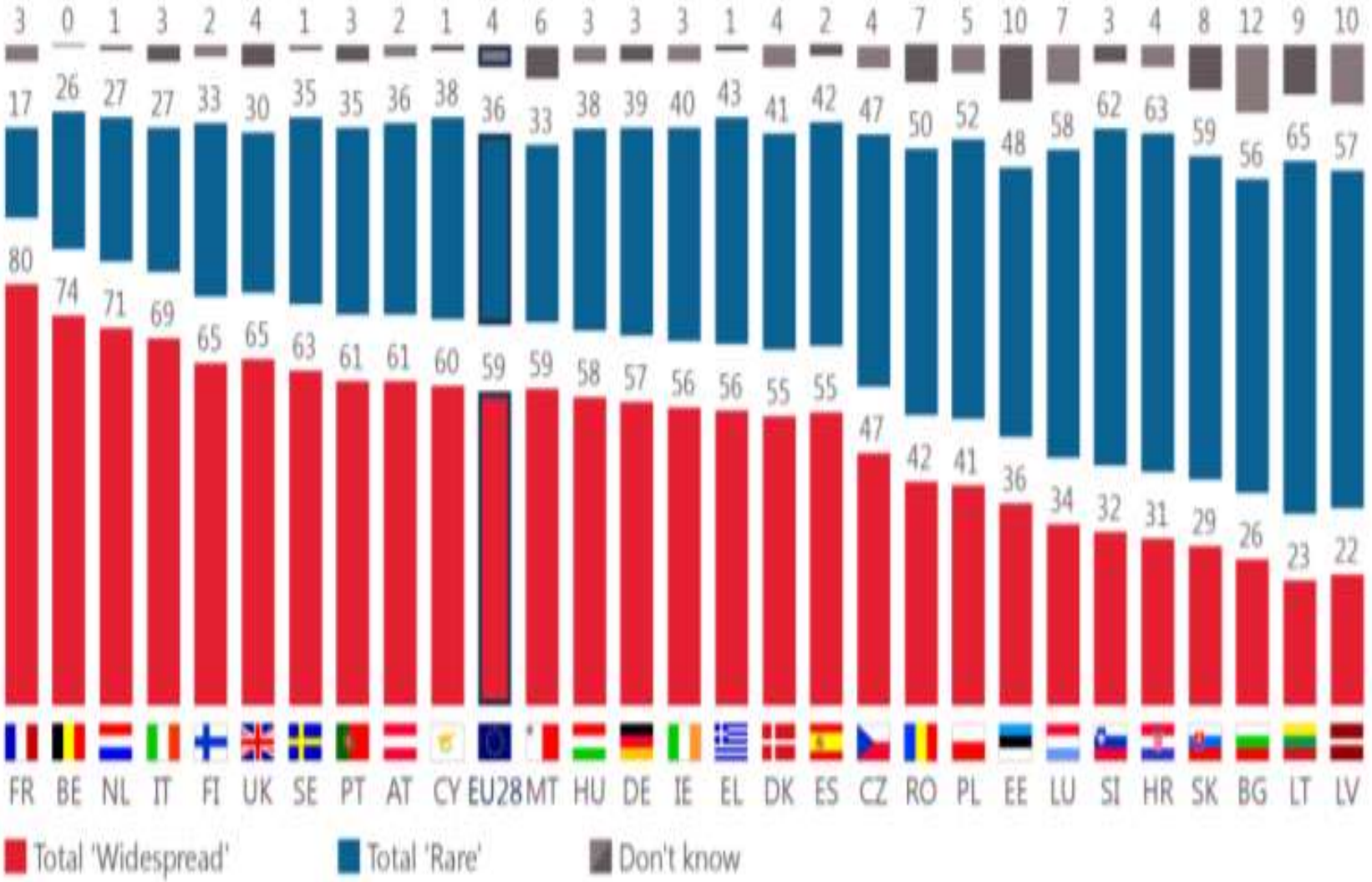

Base: all respondents (n= 27,438)

QC1.3 For each of the following types of discrimination, could you please tell me whether, in your opinion, it is very widespread, fairly widespread, fairly rare or very rare in (OUR COUNTRY)? Discrimination on the basis of...

Being Roma (%)

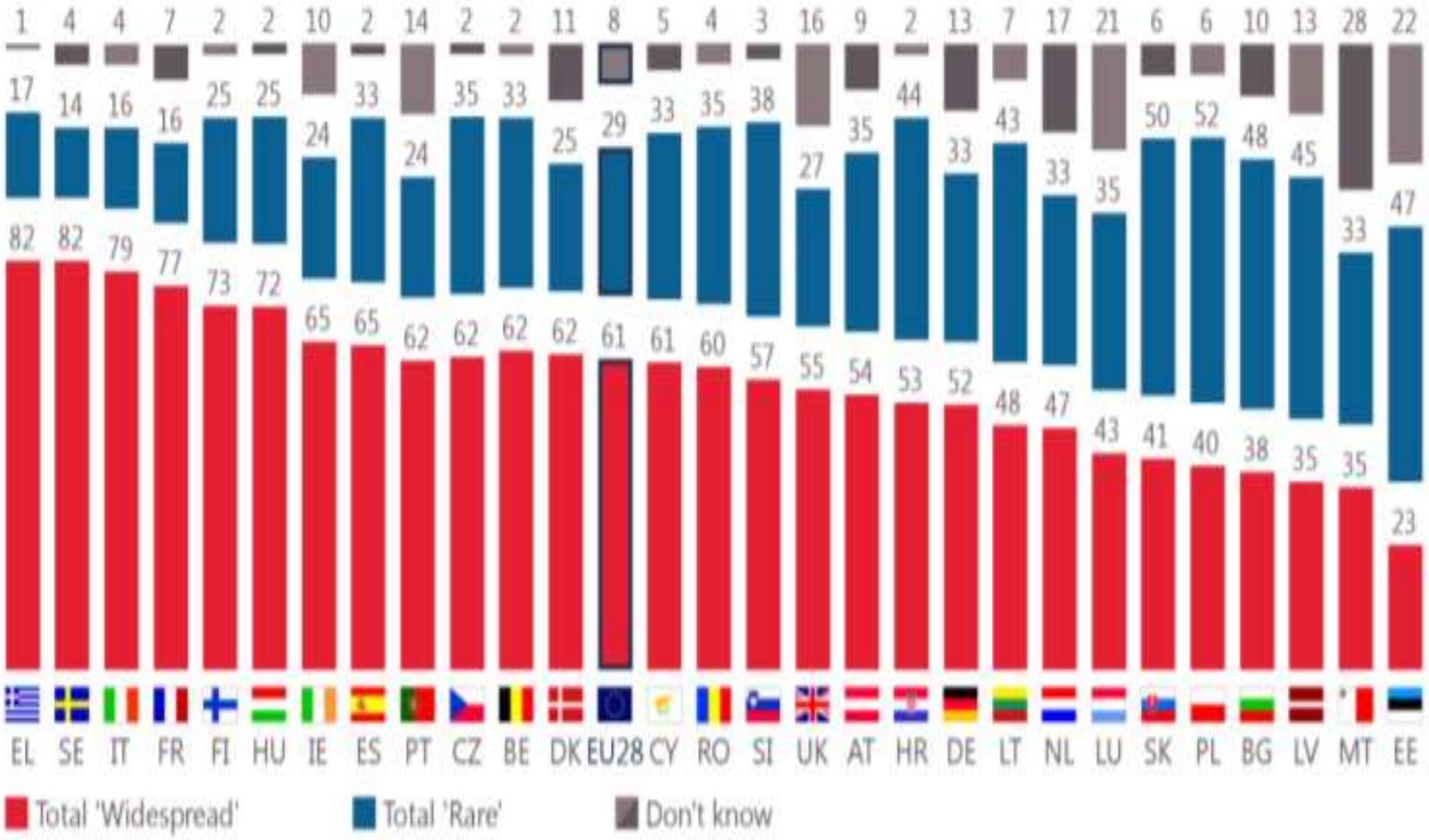

Base: all respondents (n= 27,438)

QC1.5 For each of the following types of discrimination, could you please tell me whether, in your opinion, it is very widespread, fairly widespread, fairly rare or very rare in (OUR COUNTRY)? Discrimination on the basis of...

Being perceived as too old or too young (%)

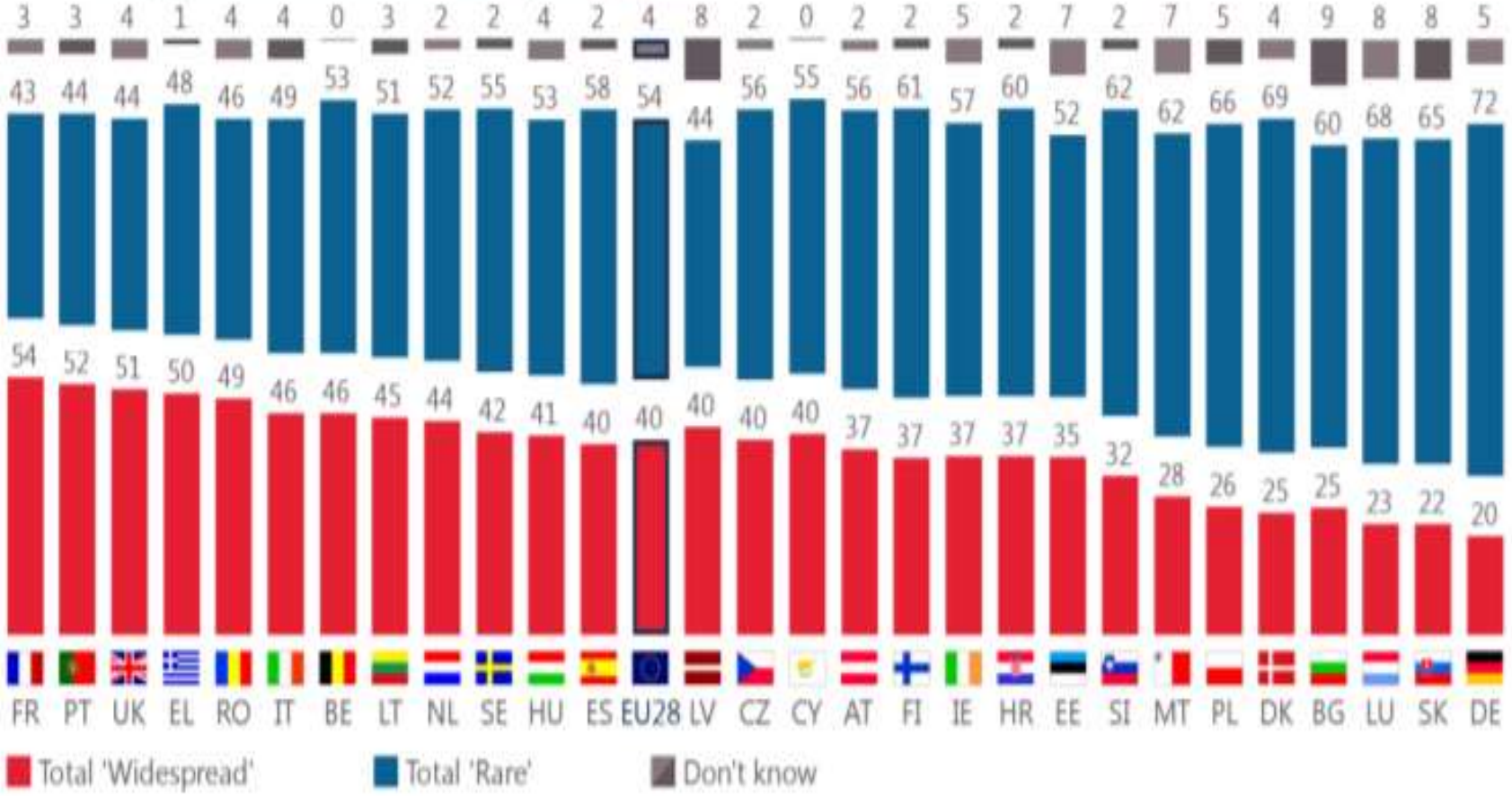

Base: all respondents (n= 27,438)

QC1.7 For each of the following types of discrimination, could you please tell me whether, in your opinion, it is very widespread, fairly widespread, fairly rare or very rare in (OUR COUNTRY)? Discrimination on the basis of...

Disability (%)

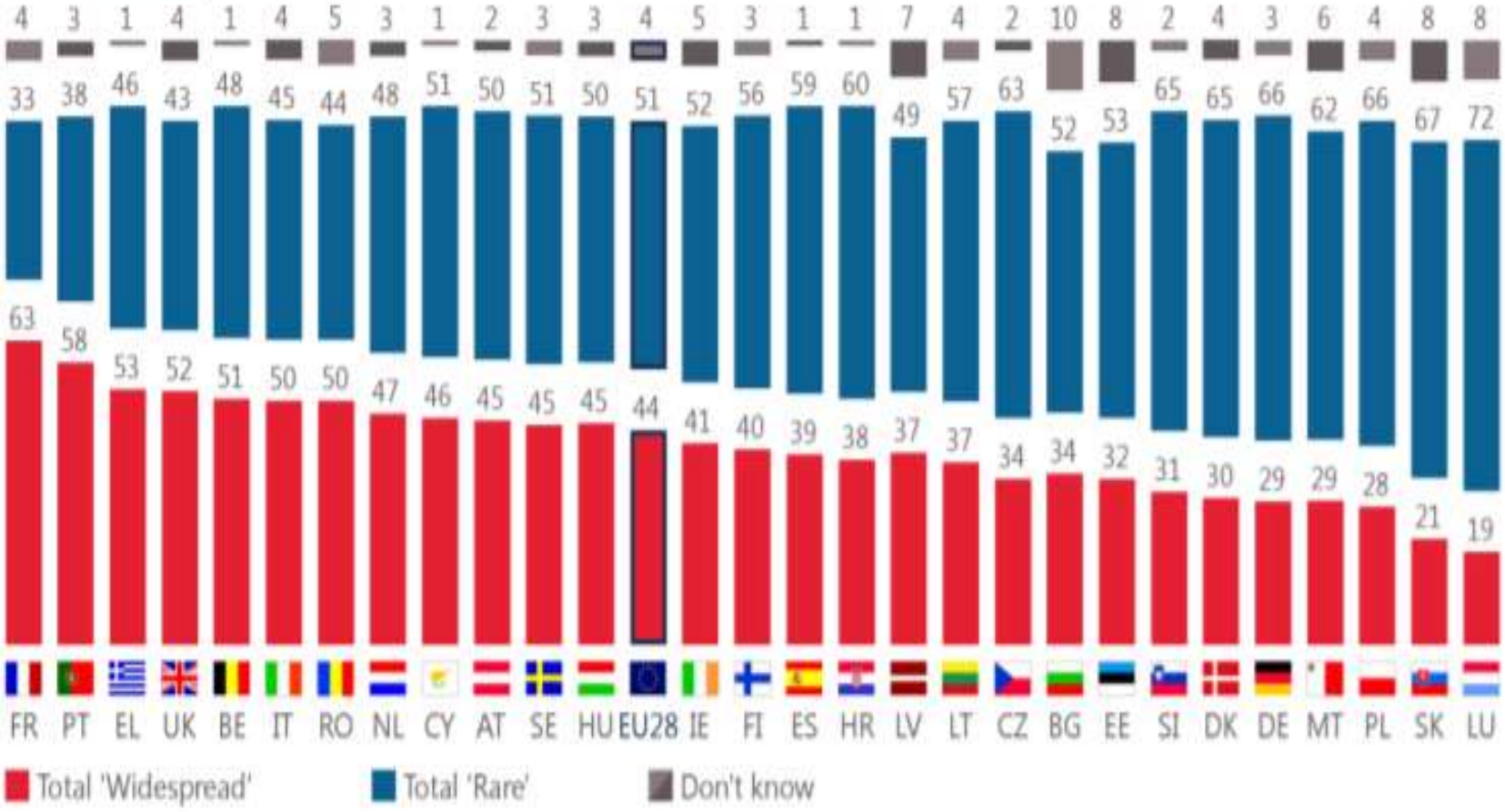

Base: all respondents (n= 27,438)

QC1.4 For each of the following types of discrimination, could you please tell me whether, in your opinion, it is very widespread, fairly widespread, fairly rare or very rare in (OUR COUNTRY)? Discrimination on the basis of...

Sexual orientation (being gay, lesbian or bisexual) (%)

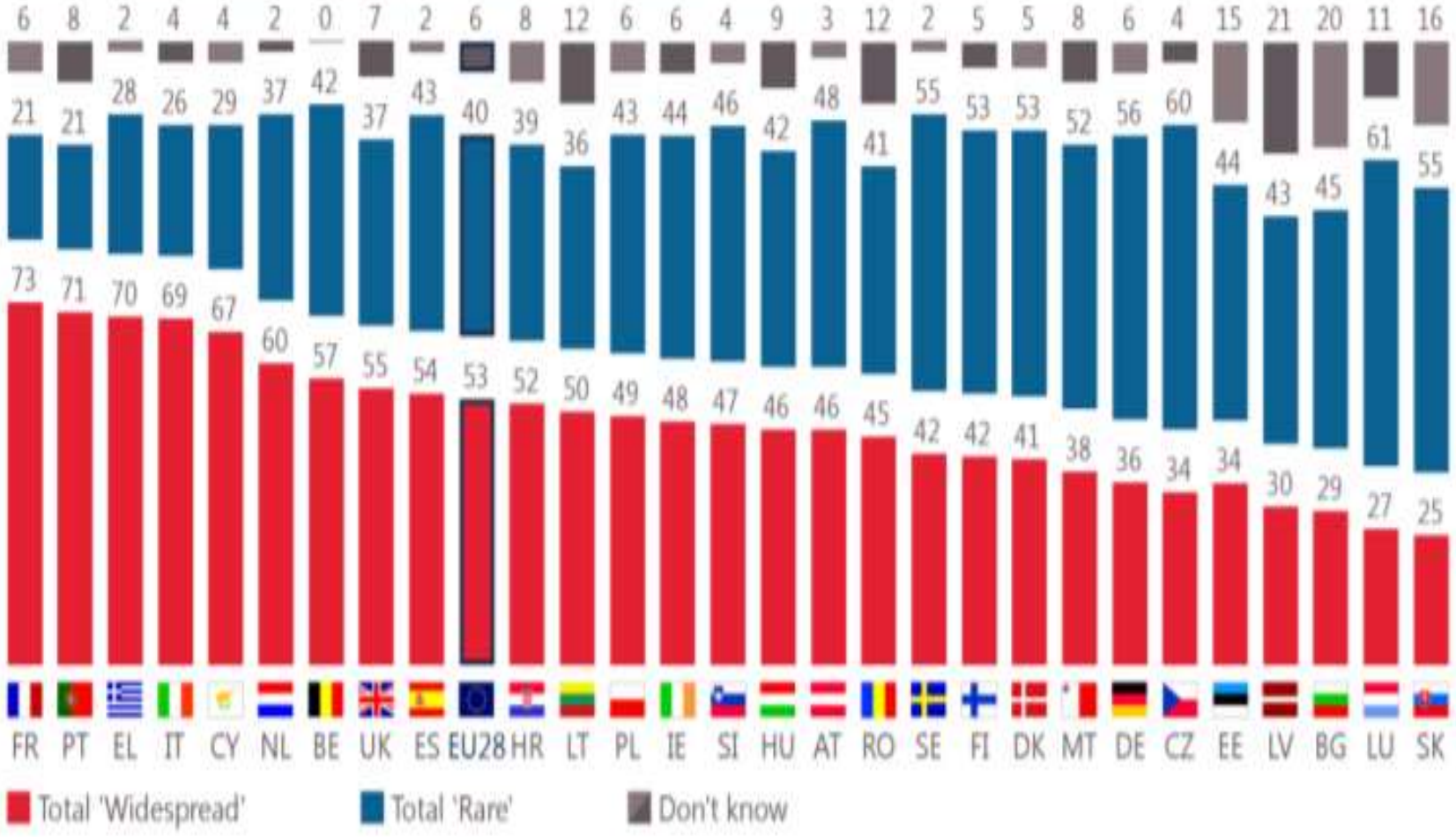

Base: all respondents (n= 27,438)

QC1.8 For each of the following types of discrimination, could you please tell me whether, in your opinion, it is very widespread, fairly widespread, fairly rare or very rare in (OUR COUNTRY)? Discrimination on the basis of...

Being transgender (%)

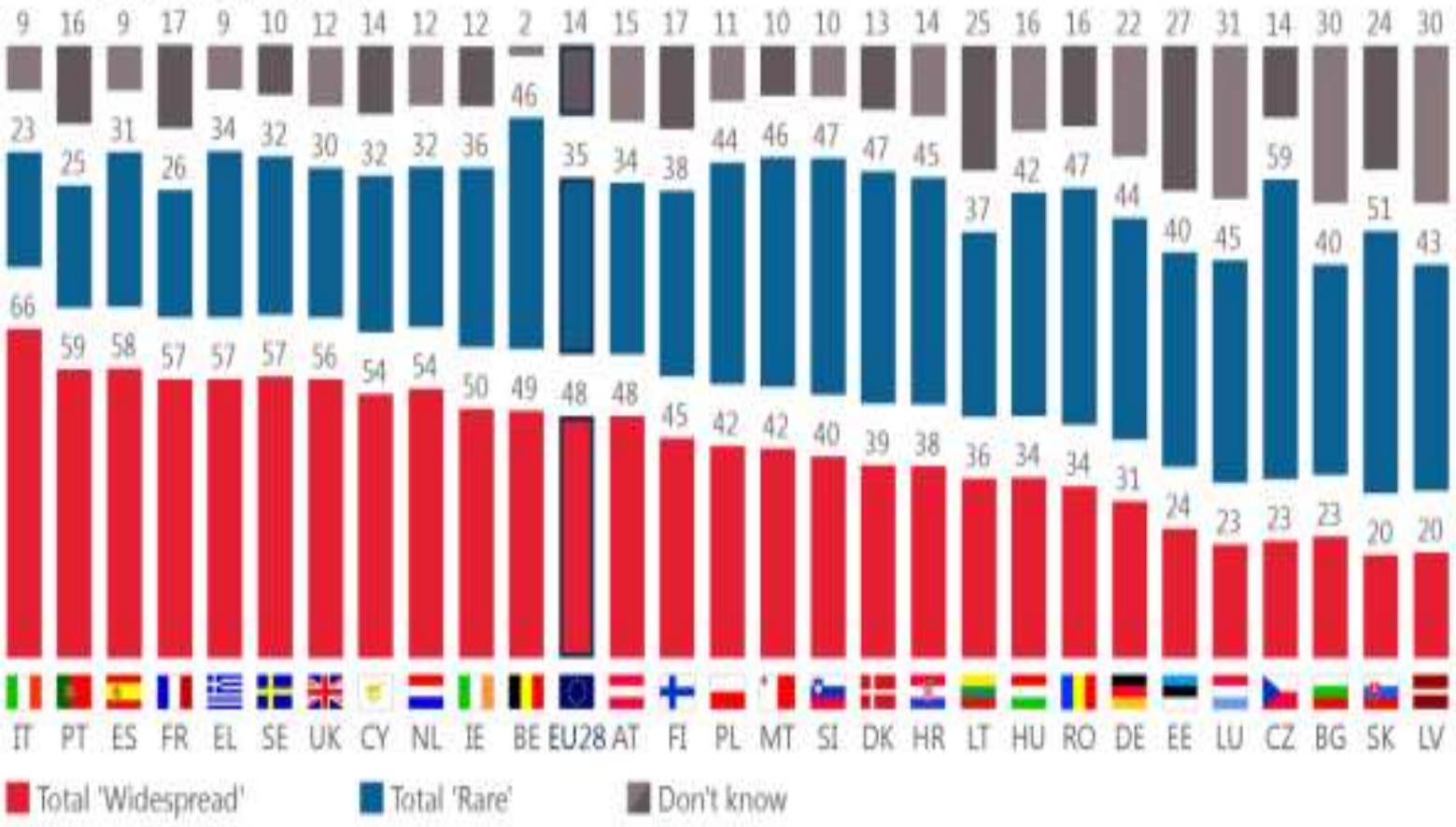

Base: all respondents (n= 27,438)

QC1.10 For each of the following types of discrimination, could you please tell me whether, in your opinion, it is very widespread, fairly widespread, fairly rare or very rare in (OUR COUNTRY)? Discrimination on the basis of...

Being intersex (%)

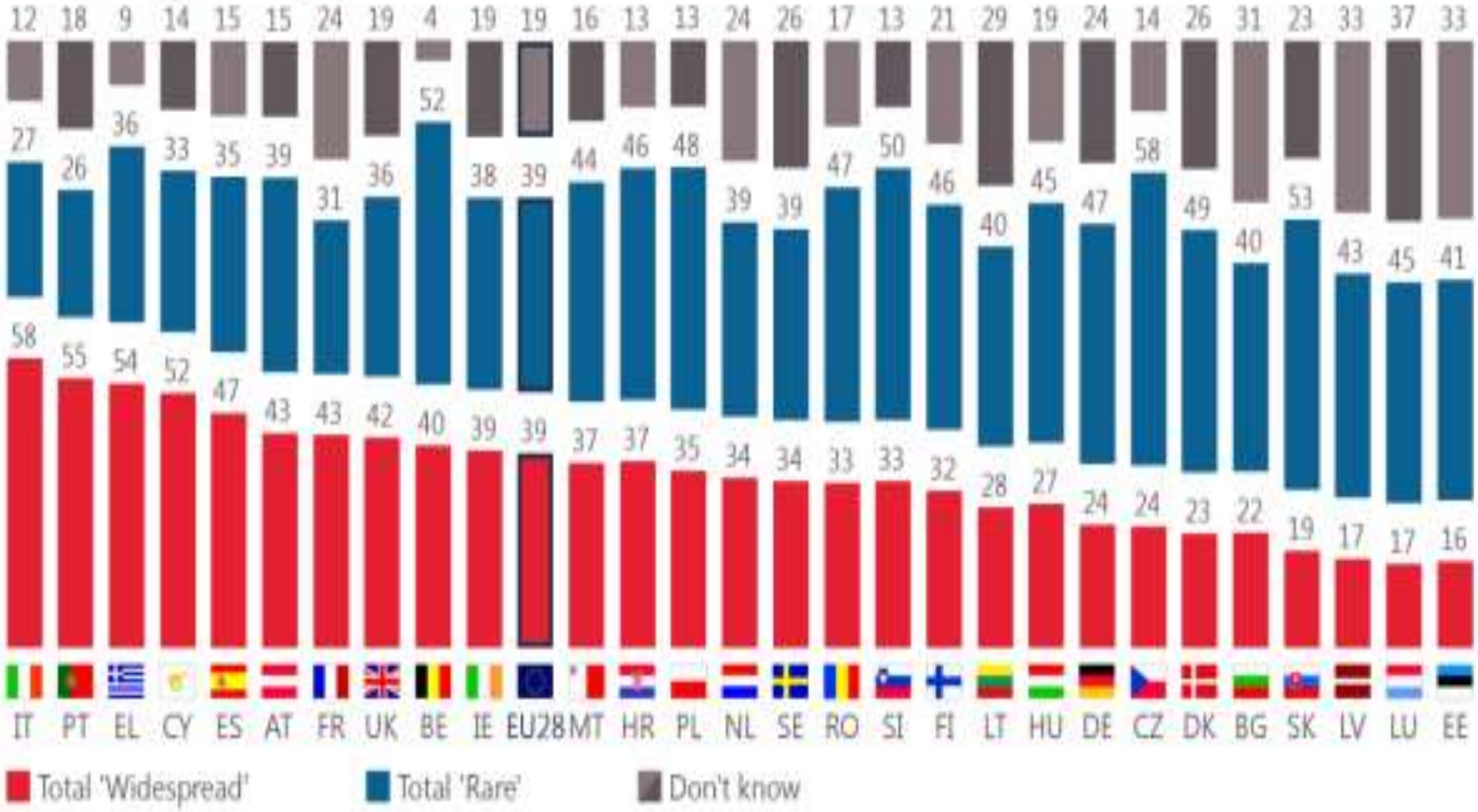

Base: all respondents (n= 27,438)

QC15.1 To what extent do you agree or disagree with each of the following statements?

Gay, lesbian and bisexual people should have the same rights as heterosexual people (%)

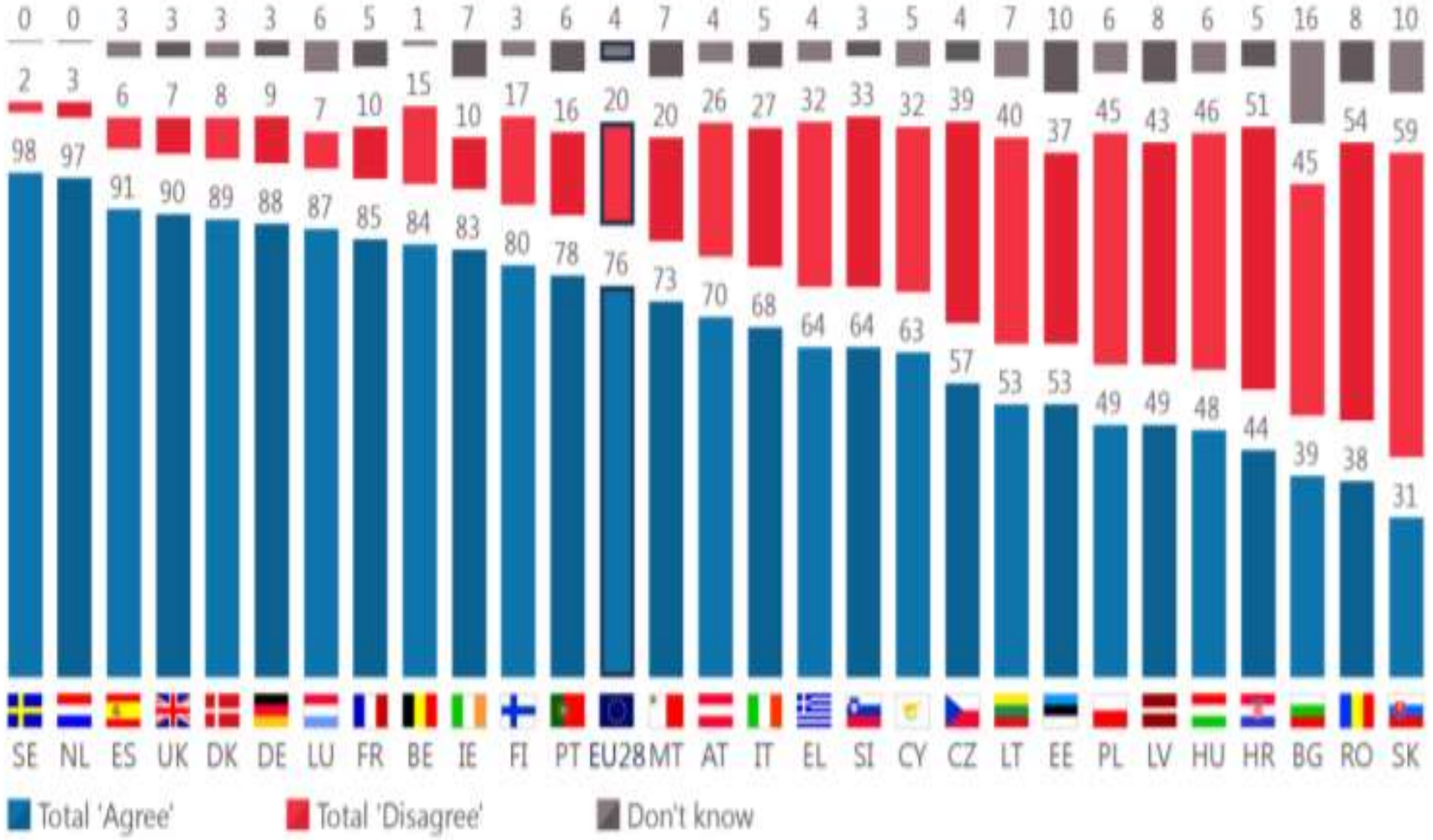

Base: all respondents (n= 27,438)

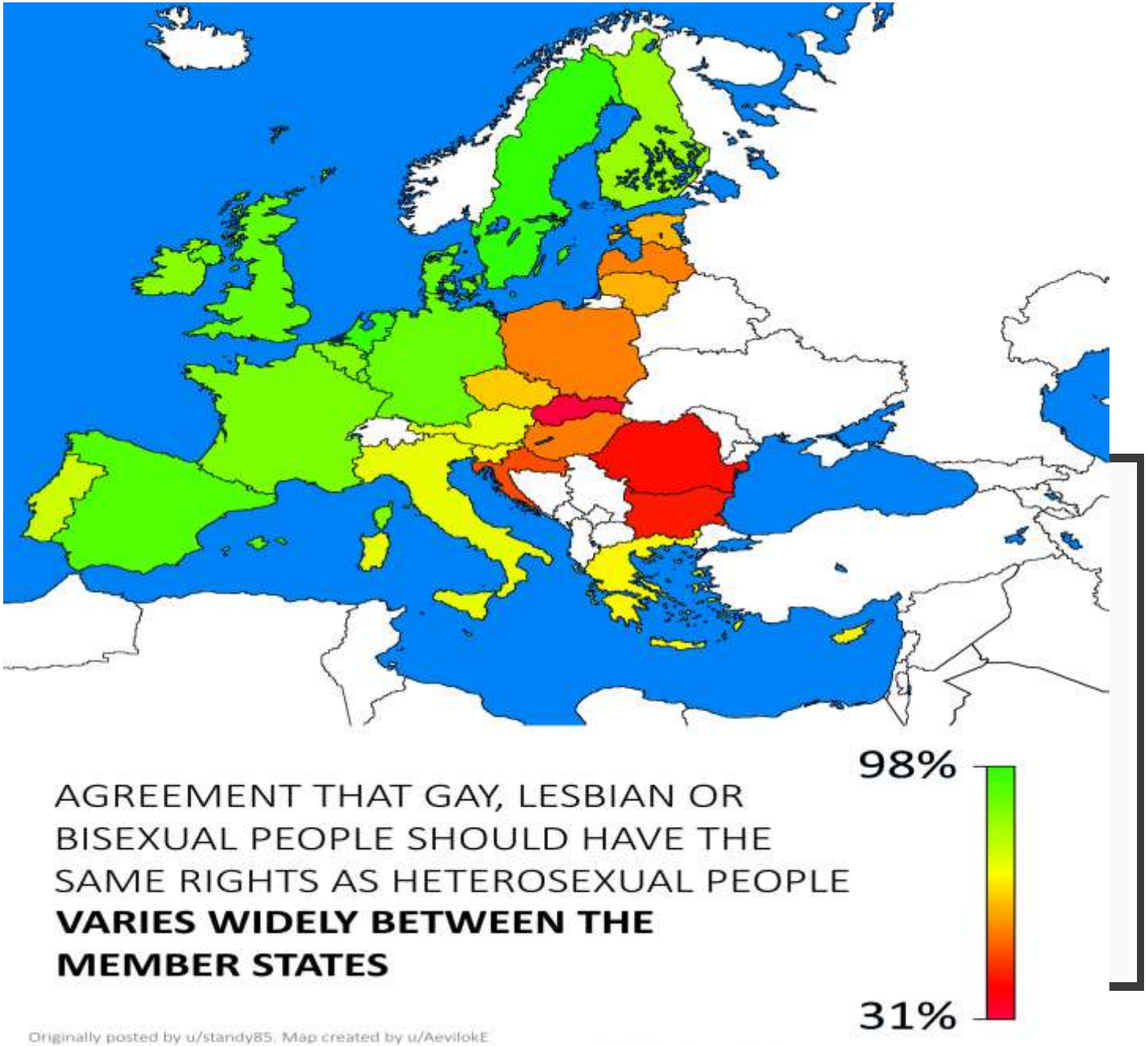

AGREEMENT THAT GAY, LESBIAN OR BISEXUAL PEOPLE SHOULD HAVE THE SAME RIGHTS AS HETEROSEXUAL PEOPLE **VARIES WIDELY BETWEEN THE MEMBER STATES**

Originally posted by u/standy85. Map created by u/AevilokE
Source: Special Eurobarometer 493- 'Discrimination in the European Union'. Fieldwork: May 2019.

I. Transgender ľudia a pocity ohrozenia

Aj v situáciách, keď predsudky nehrajú významnú úlohu pri formovaní vzťahu človeka k druhým, odmietanie často vzniká **v dôsledku pocitov ohrozenia**.

Realistické hrozby sú potenciálne hrozby, ktoré skupina „my“ vníma ako ohrozenie vlastnej existencie, ohrozenie svojej politickej alebo ekonomickej moci a ohrozenie svojho fyzického či materiálneho blahobytu.

Symbolické hrozby sú rozdiely medzi skupinami v morálke, hodnotách, normách, presvedčeniach a postojoch. Predstavujú ohrozenie spôsobu života skupiny „my“.

Interakčná úzkosť zahŕňa pocity ohrozenia, ktoré ľudia zažívajú pri interakciách s členmi skupiny „oni“.

II. Nedostatok poznatkov o menšinách žijúcich na Slovensku (IOM, 2009)

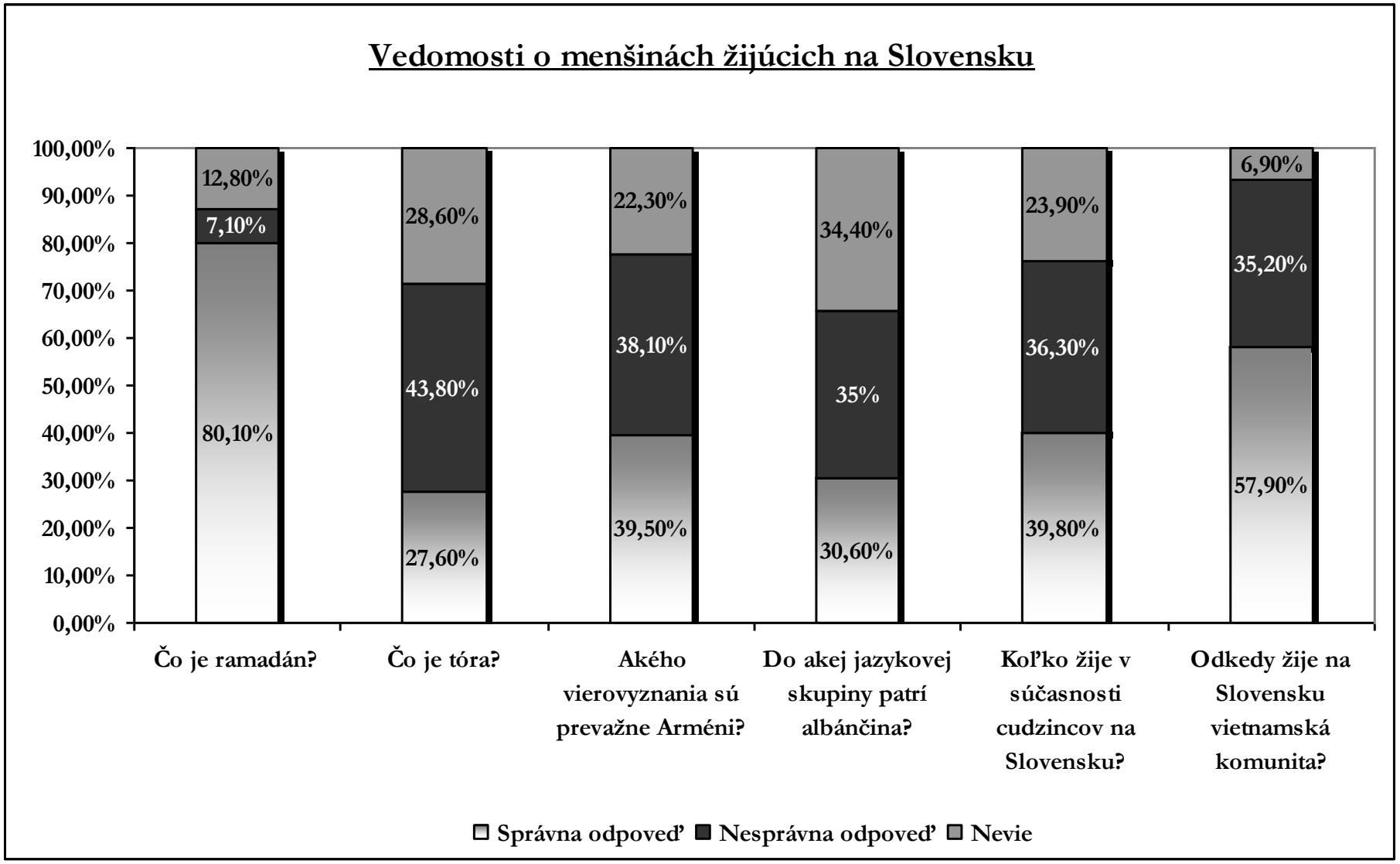

III. Kognitívne havárie

- Demokratické presvedčenia niektorých respondentov sú povrchné a nekonzistentné, pretože súčasne zastávajú nezlučiteľné názory. 24 % tých, ktorí považujú demokraciu za najlepší politický systém, zároveň súhlasí s názorom, že nezáleží na tom, či je vláda demokratická alebo nie. Až 43 % tých, ktorí uprednostňujú demokraciu, by bolo ochotných vzdať sa niektorých slobôd v záujme vyššej životnej úrovne.

- Dôraz na materiálnu životnú úroveň ako súčasť dôstojného života ukazuje, že niektorí občania chápu jadro slobody a demokracie práve v napĺňaní svojich sociálnych práv. 40 % respondentov, ktorí chvália demokraciu, by zároveň privítalo silného lídra na čele štátu, ktorý by ignoroval názory parlamentu a občianskej spoločnosti.

- Podobne 42 % respondentov, ktorí požadujú, aby vláda rešpektovala názory opozície a občianskej spoločnosti, zároveň uprednostňuje opačný model silného lídra, ktorý neberie do úvahy parlament ani občiansku spoločnosť. Možno to nazvať kognitívnym konfliktom..

Názory na fungovanie politiky a spoločnosti

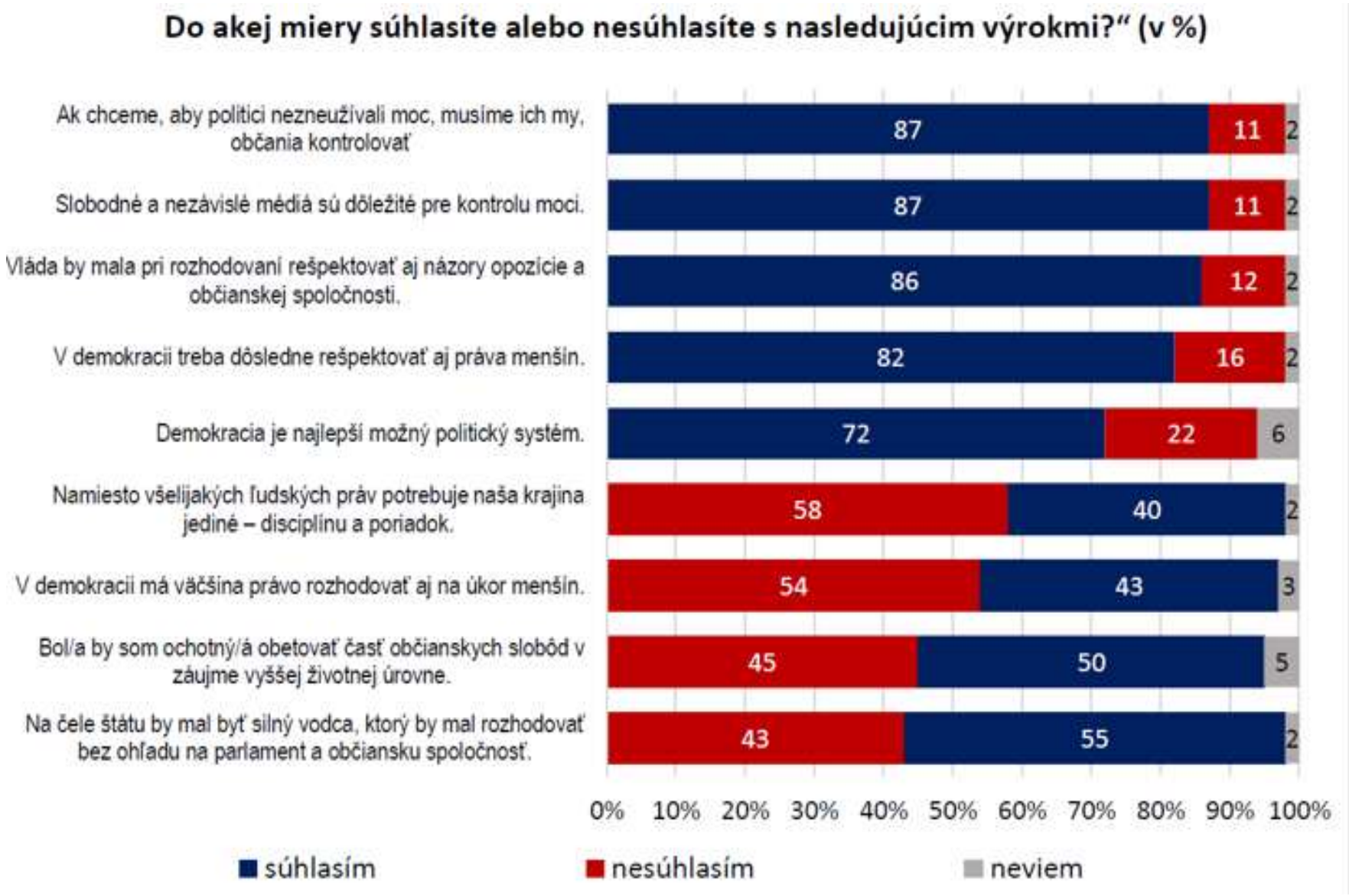

IV. Zdroje homofóbie a transfóbie

- Anómia
- Nedôvera a jednodimenzionálny sociálny kapitál
- Autoritárstvo
- Tradicionalizmus
- Ontologická neistota

IVa. Anómia

- Rozšírená anómia vedúca k hlbokému normatívnemu rozkladu samotných základov spoločnosti.

- Anómia vedie k rozporom medzi všeobecne akceptovaným hodnotovým systémom v spoločnosti a legitímnymi prostriedkami jeho napĺňania. Jednotlivci trpiaci anómiou môžu a pravdepodobne chcú sledovať legitímne spoločenské ciele, no tieto ciele nedosahujú prostriedkami, ktoré by neboli v rozpore so všeobecne prijímanými hodnotami.

- Anómia vedie k rastu nedôvery na horizontálnej aj vertikálnej úrovni a často vedie k deviantnému správaniu.

IVb. Dôvera a sociálny kapitál na Slovensku

- Dôvera ako dôležitá zložka sociálneho kapitálu má na Slovensku svoje špecifiká. Ľudia ju vnímajú ako dôveru k ľuďom, ktorých poznám, a k autoritám, ktoré rešpektujem, nie ako dôveru v inštitúcie.
- Dôvera je založená na osobných vzťahoch, nie na formálnych vzťahoch. Tento typ dôvery umožňuje mimoriadne vysokú efektivitu sociálnych sietí a informačných a postojových „bublín“, ktoré vytvárajú.
- Takto prežívaná dôvera spôsobuje anomálie na úrovni riadenia štátu - napríklad pripravované reformy narážajú na silný odpor v parlamente a v spoločnosti v dôsledku úzkych skupinových záujmov.
- Pokiaľ dominuje takto chápaná dôvera, spoločnosť sa nevymaní z pasce záujmov jednotlivých klík a neposunie sa o úroveň vyššie k realizácii záujmov a hodnôt celej spoločnosti.
- Úroveň nedôvery na Slovensku je ešte hlbšia než v ostatných krajinách V4; skôr sa podobá situácii v Rusku (merané Levada Center, 2021)

IVc. Tradicionalizmus

- Nedokončený prechod od kolektívneho Gemeinschaft k individualizovanej Gesellschaft vedúci k odcudzeniu.

- Podľa Fromma sa odcudzený človek systematicky snaží uniknúť pred slobodou a práve tu treba hľadať príčiny zápasu homofóbnych a transfóbnych ľudí so slobodnou spoločnosťou a režimom liberálnej demokracie. Fromm vysvetľuje mechanizmy úniku pred slobodou ako tendenciu vzdať sa vlastnej slobody a „realizovať“ sa v náhradnej oblasti, v inom svete, a tým získať moc, ktorú ako jednotlivec nemá.

- Tak ako bola príroda záhadná pre tradičného človeka, kapitalistická spoločnosť a jej spôsob fungovania sú záhadné a ohrozujúce pre moderného človeka. „Iní“ sa v takejto situácii môžu javiť ako zodpovední za stav, v ktorom sa moderný človek nachádza.

LGBTI+ ako objekt nepriateľov otvorenej spoločnosti?

- LGBTI+ komunita ako **náhradný objekt nenávisti** a zjednotenia časti spoločnosti

- Odmietanie LGBTI+ komunity **ako prejav primordializmu**

- LGBTI+ komunita ako **symbol morálnej skazenosti Západu** a vytvárania „anticivilizácie“

Ochrana ľudských práv na Slovensku po roku 1989 a práva LGBTI+ ľudí

Vláda Slovenskej republiky je primárne zodpovedná za úplnú realizáciu ľudských práv a mala by ich zabezpečovať nielen de-iure, ale aj de-facto.

Väčšina vlád po roku 1989 doteraz nezačala komplexný proces zameraný na ich účinnú ochranu a všeobecnú podporu; **prístup je utilitaristický a formalistický**.

Problém selektívneho vnímania širokej témy ľudských práv – **uprednostňovanie sociálnej dimenzie občianstva** pred **občianskou** a **politickou** dimenziou občianstva.

Najdôležitejší problém - **selektívny humanizmus a selektívne chápanie ľudských práv**.